

Snizhana Zhygun. The image of Motherhood in Olena Pchilka's Prose. The article deals with the analysis of the motive structure of motherhood in the context of nationalism in Olena Pchilka's prose. Its purpose is to demonstrate the peculiarities of the motherhood narrative in the works of early Ukrainian feminism and to trace the influence of nationalism on its forming. It is established that the main aspects of the theme in the prose by Olena Pchilka are pregnancy, childbirth, care for newborns and relationships with adult children, mainly the issue of marrying daughters. At the same time, relationships with young children are idealized, and this applies not only to the mother but also to other women. But men are outside the children's world.

The main motive of imaging mothers with young children is the care of provision, which unites both nursing ladies and servant mothers. No matter the abundance, it is a world of care, not education. Relations with adult daughters are presented in two ways. In the story "Comrades" the education of the daughter changes the patriarchal subordination of the younger to the elders, and in the story "Artichokes" the mother considers the daughter as the "capital", which should be profitable to invest. In most texts, mothers' relationships with adult daughters are devoid of emotional experience transferring.

In general, the image of motherhood in Olena Pchilka's work is in the circle of ideas formed by nationalism, and demonstrates one of the variants of the image of Berehynia.

Key words: motherhood, nationalism, feminism, motive structure, Berehynia.

Жигун Сніжана Віталіївна – доктор філологічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Б. Грінченка, *ORCID iD*: 0000-0003-1193-2949; s.zhyhun@kubg.edu.ua

УДК 821.161.2-93.09Пчілка:502

Юлія Куманська

Твори Олени Пчілки для дітей: екологія душі та природи

У багатоаспектній проблематиці творів Олени Пчілки для дітей виокремлено роль екологічних мотивів як складника морально-етичного та патріотичного розвитку дітей. Доведено, що дитячі образи Олени Пчілки, переживаючи очищення душі, постають свідомими носіями ідеї любові до всього живого. Зауважено, що в такий спосіб письменниця показує, на якому ґрунті формується любов до рідного краю.

Ключові слова: твори для дітей, екологічні мотиви, психологізм, художня деталь, український дитячий театр, міфологічні образи.

У багатогранній спадщині Олени Пчілки твори для дітей займають особливе місце. Взагалі твори для дітей та юнацтва – чи не половина всього її творчого доробку, як зауважила Л. Мірошніченко [6, с. 5]. А це вірші, переклади й переспіви, поеми, казки, оповідання, байки, п'єси. «Чимало цих творів письменниця надрукувала у заснованому нею журналі “Молода Україна” – першому в Наддніпрянській Україні дитячому часописі, – який почала видавати 1908 року як додаток до журналу “Рідний край”» [6, с. 5]. Її творча спадщина стала ґрунтом для розвитку літератури для дітей.

Першою спробою Олени Пчілки на цій ниві стала збірка перекладів «Українським дітям» (Київ, 1882). Згодом вона видає книгу різножанрових творів «Зелений гай» (Гадяч, 1914; 2-е вид. Катеринослав, 1917). У 1918 р. вийшли друком п'єси «Весняний ранок Тарасовий» і «Казка Зеленого Гаю», у 1919 р. написана дитяча опера «Дві чарівниці» та вийшли друком збірка оповідань і віршів для дітей «Книжка-Різдвянка» та «Дві п'єски для дитячого театру».

До дитячого читача твори Олени Пчілки за радянських часів потрапляли вкрай рідко. Окремими книжками вийшли друком оповідання «Збентежена вечера» (Київ, 1970), вірші «Дивна хатка» (Київ, 1986). Вірші, оповідання, казки та фольклорні записи Олени Пчілки, орієнтовані на дитячу аудиторію, видані 1991 р. у книзі «Годі, діточки, вам спать!», яку впорядкувала О. Таланчук.

«Казочка про дідову рукавичку» побачила світ 1996 р. у київському видавництві «Гроно», збірка віршів «Гарбузова родина» – 1998 р. у видавництві «Дніпрокнига». 2007 р. О. Шевченко упорядкувала твори Олени Пчілки для молодшого та середнього шкільного віку книгу «Сосонка». 2015 р. Л. Мірошніченко підготувала до друку п'єси для дітей, написані авторкою протягом 1910–1920 рр. До текстів «українського дитячого театру» додано записи мелодій до численних номерів у п'єсах, текстологічні коментарі, словник малозрозумілих для сучасного читача слів, світлини, ілюстрації та текстологічні коментарі. Л. Мірошніченко висвітлила цінність «українського дитячого театру» Олени Пчілки для маленьких читачів, роль її діяльності для розвитку української літератури для дітей. Дослідниця пов'язує глибинне значення

драматургії Олени Пчілки для мешканців усієї України з тим, що письменниця мала можливість жити й бачити побут людей, їхній світ як на сході (на Полтавщині), так і на заході (Волинь); тому її твори стосуються не якогось окремого регіону, а об'єднують нас у «благословенному синтезі волинських лісів і полтавських вражень» [6, с. 12].

Творчий доробок Ольги Петрівни Косач, її етнографічно-фольклористичні пошуки, наукові погляди вивчали як сучасники, так і наступні покоління науковців: О. Огоновський, І. Франко, Д. Донцов, А. Чернишов, І. Денисюк, Н. Купрата, Л. Дрофань, Л. Мірошниченко та ін.

П. Одарченко – один із перших дослідників творів Олени Пчілки для дітей («Олена Пчілка як дитяча письменниця» [4], «Олена Пчілка і молодь. Спогади про Олену Пчілку (До 50-их роковин з дня смерти)» [3]). Окремі складники проблеми проаналізовані у статті О. Камінчук «Олена Пчілка. Аспекти творчої діяльності» [1]. Творчість Олени Пчілки як дитячої письменниці розглянуто у публікації О. Таланчук та Л. Дунаєвської «Олена Пчілка та дитяча література» [7]. Л. Новаківська («Олена Пчілка та українські діти» [2]) наголосила, що педагогічний талант Олени Пчілки чи не найбільше виявився в редагуванні дитячого журналу «Молода Україна».

Твори Олени Пчілки для дітей переважно були предметом дослідження в контексті ширшої наукової проблеми, зокрема «Творчість Олени Пчілки та фольклор», «Педагогічні погляди Олени Пчілки», «Періодика для дітей». Так, О. Мікула в кандидатській дисертації та в монографії «Творчість Олени Пчілки і фольклор» (2011) проаналізувала зокрема і роль фольклорних тем, мотивів та образів у творах для дітей. У публікаціях Н. Дзюбишиної-Мельник, Л. Новаківської, І. Мардакіної, Л. Помірської та ін. розглядаються багатоаспектні педагогічні проблеми у творчій діяльності Олени Пчілки. Н. Антипчук, Н. Богданець-Білоskalенко, С. Семенко та ін. проаналізували журналістську діяльність письменниці в контексті дитячої літератури та преси.

Багатогранність проблематики творів Олени Пчілки для дітей обумовила розмаїття векторів наукових пошуків. Однак поза увагою дослідників – екологічний аспект виховного потенціалу її творів. Зрозуміло, що для письменниці екологічне виховання було складником патріотичного почуття, адже любов до рідної природи

формує любов до рідного краю. Її твори заклали підвалини того, що сьогодні ми називаємо свідомим сприйняттям навколишнього середовища, соціальною відповідальністю у ставленні до довкілля. З цією метою Олена Пчілка використовує багатий арсенал міфології та фольклору, засіб олюднення природи, поетизацію середовища, в якому живуть сільські діти. У її записах дитячого фольклору постає цілісний органічний світ природи і людини, який покликаний сформувати в малих слухачів бачення себе як невід'ємної частини Всесвіту, де сплелися диво й реальність, а також думку про необхідність збереження цієї гармонійності, шанобливого ставлення до природи як свого дому. Із природою пов'язаний не лише річний цикл українця, його погодні передбачення й заготівля врожаю, це безпосередній театр, у якому відбувається все життя. У дитячих іграх, хороводах, забавах і квачах часто діють персоніфіковані образи тварин чи рослин, тому в реальному житті діти вже не будуть ставитися до них як до іграшок, чогось вторинного й тимчасового.

У душі української дитини Олена Пчілка формує любов і повагу до природи. В авторському відступі сюжетної поезії «Зайчатко й хлоп'ятко» проступає думка про формування співчуття до живого світу тварин:

Бідні сіренькі зайчата!

Небезпечно їм гуляти!

Хто що хоче з ними робить:

Б'є з рушниці, псами гонить,

А до того ще й глузує,

Бо ніхто не зна, не чує,

Як ті зайчики вмирають,

Скільки мук вони приймають!.. [5, с. 24].

Згодом і ліричний герой цього твору замислиться:

“Що, як був би я – зайчатко?

Чи то й я б так всіх лякався,

Доки в руки не попався?

Та й з мене б так глузували?

Вбили б, шкурку теж зідрали?..

Як тужила б моя мати!” [5, с. 24].

Виховуючи в малих читачів емпатію, Олена Пчілка прагне сформувати розуміння того, що найвища цінність – життя і все на землі взаємопов'язане.

Метаморфоза, яка відбувається у світогляді Івася (оповідання «Сосонка»), – не тільки у сприйнятті соціального світу, а й природного. Так, образ сосонки виконує роль своєрідного віддзеркалення долі відкинутого хлопця, це особливий наскрізний психологічний паралелізм. Деревце набуває символічного значення. Сосонка пройшла шлях від дерева, гордого своєю вічною вродою, до неусвідомленої ролі тимчасової забавки (лише снігирчик розумів, що воля важливіша від прикрас), а згодом – до відкинутої усіма; її існування могло закінчитися порадою Івася порубати на дрова, але батько залишить сухе й пожовкле деревце показувати людям дорогу. Тепер сосонка важлива не зовнішньою красою, а призначенням, вона навіть урятує хлопчику життя.

Івась теж пройде шлях від прагнення заробити на службі в панів до усвідомлення втрати ідентичності і індивідуальної (прислуга, став «за попихача в усіх» [5, с. 89]; художня деталь «вузька та тісна одежина» увиразнює психологічне відчуття втрати волі), і національної (Ванька). Єдиний вихід – втеча, повернення на волю, до рідного дому, а випробування на цьому шляху тільки увиразнить вартість здобутого.

Текст формує в малих читачів не тільки співчуття до долі головного героя, а й здатність співпереживати всьому живому, що зазнає кривди.

А на неслухняних дітей, які природу не шанують, гнізда деруть, як Микита у дійстві на одну відслону (за авторським жанровим визначенням) «Сон-мрія, або Казка зеленого гаю», Лісовик наскочить: «Розгнівався і сказав: “За те, що ти моїх пташок нищиш, будеш ти сам стрибати пташкою цілий рік”. Та й перевернув Микиту на шпака!» [6, с. 97]. Розповіддю, що переповідається між дітьми, одним епізодом письменниця вчить дітей не руйнувати гнізд птахів.

«Олена Пчілка була переконана, що українська мова, стихія народної творчості та рідна природа – необхідне і незамінне для дитини середовище» [6, с. 11], – наголошує Л. Мірошниченко. «Її діти... вросли в мову простих людей, у народні пісні, перекази, легенди, танці, звичаї; у таємничі образи народної міфології, вбираючи все це вкупі з красою природи» [6, с. 11]. «Народна творчість і міфологія панують у низці дитячих п'єс Олени Пчілки» [6, с. 12], – спостерегла дослідниця, зауваживши походження Русалки Лісової («Сон-мрія, або Казка зеленого гаю») із розповідей матері

малим Косачам (як у свій час писала Леся Українка в листі до О. П. Косач, пригадуючи її розповіді як джерело образів «Лісової пісні») [6, с. 11–12].

П. Одарченко в аналізі твору «Сон-мрія, або Казка зеленого гаю» акцентує на тому, що «п'єса написана живо. Фантастичний казковий елемент надає їй своєрідного чару» [4, с. 247]. У тексті діти Варка та Пилипко, які виростили на таємничих волинських легендах, – біженці в часі Першої світової війни. Вони марно ходять полтавським лісом у пошуках грибів. Діти загубилися, але зустрічають полтавську дівчинку Катрю. Це експозиція п'єси (зустріч дітей із різних регіонів посеред полтавського лісу). Катря зачудовано слухає волинську легенду (зав'язку усіх подій), і засинає поруч із новими знайомими. Слушним є спостереження П. Одарченка, що «сон становить важливий композиційний і сюжетний мотив п'єси. На сцені з'являється Русалка, персоніфіковані Соловейки, Гороб'ята, Перепелята, Одудець, Хохітва» [4, с. 247]. Важливим є сон і в реалізації виховного мотиву, адже у сні ці діти, по-справжньому добрі одне до одного і до природи, отримують свої подарунки.

Малий Пилипко переповідає легенду про Лісовика, Русалку Лісову, Русалку Польову, про те, як вони можуть покарати за недостатньо шанобливе ставлення до природи. Тут легенда й оживає. На сцені розвиваються події, в яких природа олюднюється. Так, весела Русалка Лісова лагідно ставиться до дітей: «Дрімують дівчатка! Нехай!..» [6, с. 100]. А наприкінці тексту вона турбуючись каже: «...тільки треба сих дівчаток побудити, щоб їх ніяких часом звір не злякав (*підходить з-за плечей до Катрі*). Отсій дам намисто, що я найшла на стежині, за те, що вона добра і милосердна: порятувала хлопчика й підживила його з сестричкою (*кладає Катрі в кишеню намисто, потім торкає своєю зеленою гільячкою обох дівчат*). Вставайте! Вставайте! Прокидайтесь (*виходить ліворуч з Польовою Русалочкою, оглядаючись і усміхаючися*). Бувайте здорові!» [6, с. 106–107].

Русалка Лісова просить у татка Лісовика відпустити погуляти солов'я, перепела, горобчика, зозульку, одудця, хохітву і навіть капосну ворону. І зозулька стане дівчинкою, а соловейки, горобчики, перепелятка – хлопчиками. Всі вони вдячні Русалці Лісовій. У словах Соловейка звучить також привітання «з гожею весною, з зеленим маєм» [6, с. 101], що дає змогу зробити припущення, що час

подієвості пов'язаний із сакральним виміром русального тижня. Одудець і хлопчиком нагадуватиме своє походження, бо «чубок і тепер високо стримить!» [6, с. 103].

Кульмінацією у міфологічній лінії тексту є максимальне вираження добра: Лісовик заради дочки відпустив ворону, яка нищила пташенят. Правда, цей епізод теж має дидактичне пояснення: Хохітка хоче розказати бувальщину з життя Ворони при ній, «щоб їй соромніш було» [6, с. 104]. Розповідь про цю пригоду можна розцінювати як текст у тексті, фабула якої співзвучна фабулі криловської байки «Ворона і Лисиця». Тому, відпускаючи Ворону погуляти, Русалка висловить повчання, які адресовані також і малим читачам / глядачам: «не треба так пишатися перед іншим товариством», «не треба й облесливих речей слухати, не треба їм вірити та величатися ними» [6, с. 105].

А в розмові з Польовою Русалочкою Лісова Русалка каже про цих пташок, що вони були перетворені з дітей. Варка ж напередодні розповідала про те, що «Лісова Русалка може й людину повернуть у пташку або й пташку людиною зробити» або ж «попросить свого батька, Лісовика, – він так і починить» [6, с. 96]. Тобто точно ми не будемо знати про їхнє походження, очевидно, письменниця в такий спосіб прагне навчити дітей завжди пам'ятати, що природа – жива. Розказані історії Микити чи дядька Свирида, який «два роки вовком бігав», бо його «Лісовик перевернув» [6, с. 98], мають слугувати застереженням від аморальних вчинків. Такими переходами від реальності до міфу й навпаки Олена Пчілка залишає багато місця для роздумів. Окрім того, «фантастичний казковий елемент», як зауважував П. Одарченко, надає тексту «казкового чару» [4, с. 247].

У розв'язці Лісова Русалка зустрічає свою подружку, Польову Русалочку, а також встигає наділити дівчаток подарунками і йде собі; а діти зустрічають тих, хто допоможе їм повернутися додому.

Мова п'єси проста, зрозуміла дітям, у ній немає премудрих повчань. І водночас ця мова вишукана, діти емоційно розповідають про пригоди шибеника Микити («...так Микита й був цілий рік шпаком, аж поки йому строк вийшов... А один мисливець і каже: “І чого сей шпачок усе заглядає до нас? Ще в кашу впаде! Ось я його зараз устрелю!” Та й простяг руку до рушниці, хотів стріляти» [6, с. 97]), нехитро дякують за допомогу («Спасибі! Я й сам хотів сказати, тільки забувся» [6, с. 95]), висловлюють щирю турботу,

хвилювання про інших («Ой, моя доленько!» [6, с. 107]). Діалоги у п'єсі – один із важливих засобів образотворення, зокрема Пилипка, Варки та Катрі; діти люблять рідну землю, з повагою ставляться до природи, ці герої симпатичні читачеві, вони чемно спілкуються, не шумлять, згадують рідну домівку («Та й тут їх (ягід) і нема стільки, як у нас – у нашій стороні і суниці, і черниці...» [6, с. 92]).

У невеликому за обсягом тексті Олена Пчілка настійно провадить думку про повагу до природи, застерігаючи від необдуманих вчинків, які б могли зашкодити живому світу, й заохочуючи до добрих дій. Треба зауважити, що роль автора не лише в написанні твору та дидактичному викладі засад взірцевої поведінки, а й у тому, щоб вміти так висловити повчальність, аби це не було прямолінійно, щоб читач / глядач сприйняв її органічно. Тому глибокий сенс, закладений у реготанні Хохітви, в солодкому щебетанні солов'я, в загрозливому шерехтінні дерев, у вчинках похмурої, злої ворони, осягається природно.

Важливим є також пізнавальний аспект п'єси. У звичайній дитячій розмові Олена Пчілка знайомить із різноманітністю природи рідного краю, називаючи рослини і птахів лісу; малі читачі чи глядачі це запам'ятовують, зацікавлюючись тим, що їх оточує.

П'єса Олени Пчілки «Сон-мрія, або Казка зеленою гаю» є невеликим твором, розрахованим на постановку дітьми. Л. Мірошниченко зацентрувала на тому, що «письменниця використовує топоніми, пов'язані з дорогими її серцю реальними місцевостями України: власне, з тією стороною, де й народжувався дитячий твір, а згодом і ставився на сцені. І головне – авторка вводить дітей-акторів за відомими їм місцевими назвами чи іменами й прізвищами людей у рідне просторове середовище. До сприйняття дитиною такого тексту, знала вона, додавалося те особливе, дуже сильне в дитинстві відчуття причетності» [6, с. 113]. Примітно, що Олена Пчілка супроводила текст п'єси «Деякими вказівками для тих, що ставитимуть дійство».

Слушними є висновки П. Одарченка про твори Олени Пчілки для дітей: «Багато з цих творів цінні тим, що вони яскраво показують звичаї, побут, повір'я, пісні українського народу».

Дитячі вірші, оповідання й п'єси Олени Пчілки цінні й своєю чудовою мовою, і цікаві змістом, і мистецькою формою та легким віршем. Олена Пчілка була не тільки видатною письменницею, але й

дуже добрим педагогом. Вона знала психологію дитини, її духовний світ. І це глибоке розуміння дитячої душі, дитячих інтересів великою мірою позначилося на дитячих творах Олени Пчілки і сприяло піднесенню їх літературної та виховної вартості» [4, с.248].

Отже, твори Олени Пчілки для дітей мають значний виховний і пізнавальний потенціал. У багатоаспектній проблематиці виокремлена роль екологічних мотивів як складника морально-етичного та патріотичного розвитку дітей. На матеріалі різножанрових текстів у такому дослідницькому ракурсі проаналізовано специфіку осмислення побутових ситуацій, соціальних проблем, ролі міфології. Так, у поезії «Зайчатко й хлоп'ятко» Олена Пчілка виховує співпереживання до світу тварин, утверджуючи думку про взаємозв'язок усього живого. Герой твору продумав ймовірний шлях своєї долі як зайчатка, на якого на кожному кроці чекають випробування й загроза життю. Аналогічно побудовано оповідання «Сосонка»: образ деревця виконує роль своєрідного віддзеркалення долі Івася, відкинутого чужим середовищем. Психологізм тексту увиразнюється соціальним аспектом. П'єса «Сон-мрія, або Казка зеленою гаю» вирізняється активізацією фольклорно-міфологічного матеріалу. Письменниця майстерно показує взаємозв'язок навколишнього середовища й людини, використовуючи численні метаморфози й показуючи багатство й розмаїття світу природи. Авторка апелює до щирої дитячої душі, світлого світовідчуття малого читача / глядача. Важливим є також використання реальних топонімів України. Дитячі образи Олени Пчілки, переживаючи очищення душі, постають свідомими носіями ідеї любові до всього живого. У такий спосіб письменниця показує, на якому ґрунті формується любов до рідного краю.

Література

1. Камінчук О. Олена Пчілка: аспекти творчої діяльності // Слово і Час. 1999. № 6. С. 12–18.
2. Новаківська Л. Олена Пчілка і українські діти // Рідна школа. 1998. № 11. С. 8–9.
3. Одарченко П. Олена Пчілка і молодь. Спогади про Олену Пчілку (До 50-их роковин з дня смерті) // Молода Україна. 1981. Ч. 297. С. 3–5, 7–9.

4. Одарченко П. Олена Пчілка як дитяча письменниця // Ми і наші діти. Дитяча література. Мистецтво. Виховання. Зб. 1 / За ред. Б. Гошовського. Торонто; Нью-Йорк: Об'єднання працівників дитячої літератури ім. Л. Глібова, 1965. С. 241–248.
5. Пчілка Олена. Годі, діточки, вам спать!: Вірші, оповідання, казки, фольклорні записи: для дошк. та мол. шк. віку / Упоряд, та передм. О. М. Таланчук; Київ: Веселка, 1991. 334 с.
6. Пчілка Олена. Український дитячий театр / 3-тє вид. Київ: Веселка, 2017. 439 с.
7. Таланчук О. М., Дунаєвська Л. Ф. Олена Пчілка і дитяча література // Актуальні проблеми сучасного літературознавства та мовознавства. Київ, 1991. С. 140–144.

References

1. Kaminchuk O. Olena Pchilka: aspekty tvorchoi diialnosti [Olena Pchilka: The Aspects of the Creativeness]. In: *Slovo i chas*, 1999, no. 6, pp. 12–18. (in Ukrainian).
2. Novakivska L. Olena Pchilka i ukrainski dity [Olena Pchilka and Ukrainian Children]. In: *Ridna shkola*, 1998, no. 11, pp. 8–9. (in Ukrainian).
3. Odarchenko P. Olena Pchilka i molod. Spohady pro Olenu Pchilku (Do 50-ykh rokovyn z dnia smerty) [Olena Pchilka and the Youth. Memories about Olena Pchilka (dedicated to the 50-th anniversary of death)]. In: *Moloda Ukraina*, 1981, no. 297, pp. 3–5, 7–9. (in Ukrainian).
4. Odarchenko P. Olena Pchilka yak dytacha pysmennytsia [Olena Pchilka as a Writer for Children]. In: *My i nashi dity. Dytiacha literatura. Mystetstvo. Vykhovannia*, 1965, issue. 1, Toronto; Niu-York, pp. 241–248. (in Ukrainian).
5. Pchilka Olena. *Hodi, ditochky, vam spat!* [That's enough to sleep, Children]. Kyiv, 1991, 334 p. (in Ukrainian).
6. Pchilka Olena. *Ukrainskyi dytachyi teatr* [The Ukrainian Children's Theatre]. Kyiv, 2017, 439 p. (in Ukrainian).
7. Talanchuk O. M., Dunaievskaya L. F. Olena Pchilka i dytiacha literatura [Olena Pchilka and Literature for Children]. In: *Actualni problemy suchasnoho literaturoznavstva ta movoznavstva*. Kyiv, 1991, pp.140–144. (in Ukrainian).

Iuliia Kumanska. Olena Pchilka Works for Children: Ecology of Soul and Nature. In the multidimensional issues of Olena Pchilka's works for children the role of ecological motives as a component of moral, ethical and patriotic development of children is emphasized. The material of different genres of texts in such a research perspective analyzes the specificity of understanding of everyday situations, social problems, the role of mythology.

The analysis of the poetry «The little Hare and the Boy» and the story «Christmas pine-tree» focuses on empathy for the animal world. The play «Sleeping Dream, or a Tale of a Green Grove» noted the activation of folklore-mythological material. It has been observed that the writer skillfully uses numerous metamorphoses to reproduce the interconnection of environment and human beings, showing the richness and diversity of the natural world. It has been proved that, while experiencing the purification of the soul, the childish images of Olena Pchilka become the conscious carriers of the idea of love for all living things. It is noted that in this way the writer shows on what soil the love for her native land is formed.

Key words: works for children, environmental motives, psychology, artistic detail, Ukrainian children's theater, mythological images.

Куманська Юлія Олександрівна – здобувач наукового ступеня к. філол. н.; *ORCID iD*: 0000-0001-7975-1525; yusmal@ukr.net

УДК 821.161.2-3Пчі.09:7.041-053.2

Лідія Ковалець

Образи дітей у художній прозі Олени Пчілки

У статті розглянуто визначений корпус прозових творів Олени Пчілки, розрахованих більше на дорослого читача, в аспекті присутності у них дітей. Ролі дітей зазвичай другорядні, епізодичні, але деколи й головні. З'ясовуються, зокрема, особливості перебування малих героїв у певній художній площині, їх заняття, інтереси, соціальні статуси, психологія вчинків, розвиток характерів, узалежненість дитячих історій від історій їхніх рідних, близьких, оточення, а ще тенденції у вихованні дітей, як їх пізнала й осмислила авторка.

Ключові слова: Олена Пчілка, проза, образ дитини, дорослі, селянське – панське, вчинок, формування характерів.

Творчість кожного письменника своєрідно віддзеркалює зовнішні і внутрішні сфери його життя, тож присутність у ній образів дітей, навіть широчінь їхнього кола багато дає для розуміння того чи іншого автора як людини, особливостей його художнього світовідчуження. Олена Пчілка, її життя, літературна, перекладацька і фольклористична спадщина, громадсько-культурна діяльність яскраво ілюструють цю думку, надто ж промовляють самі за себе